

Батлав: БОАЖЯ-ны Хүрээлэн буй орчин,
байгалийн нөөцийн удирдлагын газрын
дарга

_____ (Ц.Уранчимэг)

Зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн:
“Хангад Эксплорэйшн” ХХК-ийн
гүйцэтгэх захирал

_____ (Т.Батцэнгэл)

БАРУУН НАРАН ТӨСӨЛ

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХАНХОНГОР СУМЫН “БАРУУН НАРАН”
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ ЭЗЭМШИГЧИЙН
2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ
АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-014493
АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 2887134**

Хянасан:

БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-ын ахлах шинжээч _____ Ц.Жаргалнэмэх

Боловсруулсан:

“Хангад Эксплорэйшн” ХХК-ийн БО-ын менежер П. Батболд П.Батболд

АГУУЛГА

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	1
2. ТӨСЛИЙН ҮНДСЭН БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	5
3. БАРУУН НАРАН ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТҮҮНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ	7
4. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ	8
5. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	10
6. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	11
7. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	12
8. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	12
9. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТ.....	13
10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ	14
11. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	
12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	17
13. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ	20
14. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСВИЙН ЗАДАРГАА	

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Баруун нарангийн чулуун нүүрсний орд нь Өмнөговь аймгийн Ханхонгор, Цогтцэций сумдын нутагт аймгийн төв Даланзадгад хотоос зүүн зүгт 61 км, нийслэл Улаанбаатар хотоос өмнө зүгт 550 орчим км зайнд оршдог ба 4485.64 га талбайд ашигт малтмал ашиглах MV-014493 тоот тусгай зөвшөөрлийн лицензийг Хангад Эксплорейшн компани эзэмшдэг. Хангад Эксплорейшн ХХК-ийн Баруун наран нүүрсний уурхай нь Монголын Уул Уурхайн Корпораци \ Энержи Ресурс ХХК\ бүрэлдэхүүн хэсэг юм. Баруун наран уурхайг 2012 оны 1 сард улсын комисст хүлээлгэн өгч улмаар нүүрс олборлолтын ажлыг эхлүүлсэн. Баруун наран уурхайгаас Ухаа худаг уурхай хүртэлх нүүрс тээврийн хатуу хучилттай зам тавьж 2012 оны 11 сард улсын комисст хүлээлгэн өгсөн. Ингэснээр нүүрс тээвэрлэлтийн явцад үүсэх тоос шороо, хөрс, ургамал талхлагдах байгальд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулснаас гадна тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангаж чадсан.. Барууннаран уурхайгаас 2023 оны уулын ажлын төлөвлөлтөөр 3.9 сая тонн нүүрс олборлохоор төлөвлөсөн.

Тусгай зөвшөөрлийн талбайн газар зүйн координат:

1. 105°10'0" 43°38'00"	2. 105°16'00" 43°38'00"
3. 105°10'0" 43°37'00"	4. 105°16'00" 43°35'00"
5. 105°13'0" 43°37'00"	6. 105°13'00" 43°35'00"
7. 105°13'0" 43°38'00"	8. 105°13'00" 43°34'00"

1.1 Баруун наран уурхайн үйл ажиллагаа

Уурхайн нүүрсний үйлдвэрлэлийн нөөц 254.84 сая тн болно. Энэхүү нөөцийг уурхайн ТЭЗҮ-д тусгагдсан хүчин чадлаар 26 жил ашиглахаар байна.

Ордын уул-геологийн нөхцлөөс хамааруулан уурхайн хөрс хуулалт, нүүрс олборлолтын ажлыг экскаватор-автосамосвалын хослолоор гүйцэтгэнэ. Хөрсийг гадаад овоолгод, нүүрсийг уурхайн мөргөцөгөөс нүүрсний агуулах хүртэл, агуулахаас Ухаа худагийн баяжуулах үйлдвэр хүртэл тус тус тээвэрлэнэ. Олборлосон нүүрсийг уурхайн түр агуулахаас Ухаа худаг хүртэл тээвэрлэхдээ 31.6км зайд тусгайлан бэлдсэн хатуу хучилттай замыг ашиглана.

Зураг 1. Уурхайн захиргааны байр ба засварын төв

Уурхайн тосгон нь ордоос хойд зүгт 6 км зайд байрладаг. Тосгонд ажилчдын байр, гал тогоо хоолны заал, халуун усны газар, уурын зуух, материалын агуулах зэрэг барилга байгууламжууд байна.

Зам усалгаа ба ногоон байгууламжийн усалгаанд уурхайгаас гарах шүүрлийн усыг ашиглана. Ундны болон ахуйн зориулалттай усыг уурхай ба тосгон дээр байрлах өрөмдмөл 2 гүнийн худгаас хангадаг болно. 2020 онд Баруун наран уурхайн Цахилгааны төв шугамтай холбогдсоноор цахилгаан эрчим хүчний хэрэглээг хангах боломжтой болсон.

Уурхайн түлшний хэрэглээг уурхайн талбайд байрлах гэрээт компанийн 50м³х4 нөөцлүүр бүхий шатахуун түгээх станцаас хангана.

Зураг 2. Уурхай ба уурхайн тосгон

Зураг 3. Уурхайн шатахуун түгээх станц

Нүүрс тээвэрлэлтийн авто зам

Баруун нарангаас Ухаа худаг руу нүүрс тээвэрлэх зорилгоор 31.8 км урттай хатуу хучилттай авто замыг 2012 оны 11 сард ашиглалтанд оруулсан. Нүүрсийг Ухаа худаг дахь баяжуулах үйлдвэрт боловсруулан, Ухаа худаг-Гашуун сухайт чиглэлд тээвэрлэж, экспортолно.

Баруун наран – Ухаа худаг чиглэлийн нүүрс тээвэрт хатуу хучилттай замыг ашиглаж байгаа нь уурхайн тээвэрлэлтийн хүчин чадал нэмэгдэж, зардал буурах боломжтой болж байгаагаас гадна хайрган зам ашигласнаас үүсэх тоосжилтыг бууруулж, говь нутгийн байгалийн тэнцвэрт байдлыг хадгалахад ихээхэн ач холбогдолтой юм.

Хатуу хучилттай зам нь цаг агаарын бүх нөхцлийг даах чулуун бүтэцтэй ба 100 тоннын даацтай тээврийн хэрэгсэл явахад зориулагдсан байна. Баруун наран- Ухаа худаг чиглэлийн хатуу хучилттай зам нь 10.5 метр өргөн, хөдөлгөөний 2 зурвастай, замд ус тогтохгүйгээр шууд зайлуулах бүрэн боломжтой.

1.2 Төсөл хэрэгжиж байгаа газар нутгийн байгаль орчин ба нийгэм эдийн засгийн төлөв байдал

Өмнөговь аймгийн Ханхонгор сумын “Баруун нарангийн” нүүрсний орд нь Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар Халхын дундад ба Дарьгангын талархаг мужийн А тойрог ухаа гүвээт халхын дундад талд хамрагдана.

Байгалийн мужлалаар Говийн их мужийн бор хөрсний бүсэд багтах ба газрын гадарга, газарзүйн хувьд нам уулс, ухаа гүвээ толгодод хамрагдана. Эдгээр нам уулс, ухаа гүвээ хооронд өргөн уудам задгай уудам хөндий, урт шилүүд үүсчээ.

Нам уулс, ухаа гүвээ толгод нь далайн түвшнээс дээш дунджаар 1500-1600 м орчим өндөрт, харин өргөн уудам задгай хөндий далайн түвшнээс дээш 1550 м өндөрт тус тус тогтоно. Энд хамгийн өндөр цэг Бумбатын хяр уул далайн түвшнээс дээш 1600 м, хамгийн нам цэг уурхайгаас урагш дэрстэй хоолой 1180 м өндөрт өргөгджээ.

1.2.1. Баруун наран уурхай орчмын хөрсний хэв шинжийн онцлог

Төсөл хэрэгжиж буй бүс нутаг нь байгалийн мужлалаар Говийн их мужийн бор хөрсний бүсэд багтах ба газрын гадарга, газарзүйн хувьд нам уулс ухаа гүвээ толгодод хамрагдана. Хөрсний хээрийн судалгаа ба лабораторийн шинжилгээний үр дүнд үндэслэж доор дурьдсан хөрсний хэв шинж, дэд хэв шинж, төрөл, зүйлийг тогтоосон. Үүнд:

- Нам уулс, ухаа гүвээ толгодын сул хөгжилтэй чулуутай бор хөрс
- Цөлөрхөг хээрийн тал хөндийн үүрмэг чулуутай бор хөрс
- Цөлөрхөг хээрийн тал хөндийн чулуутай бор хөрс
- Цөлөрхөг хээрийн нугархаг хөрс
- Гуу жалга сайрын хөрс

1.2.2. Уур амьсгалын тойм

Даланзадгад хотын сүүлийн 10 жилийн агаарын температурын мэдээнээс харахад жилийн агаарын дундаж температур нь 5.8°C байна. Цогтцэций сумын жилийн агаарын дундаж температур 4.3°C байдаг байна. Жилийн хамгийн хүйтэн сар нь 1 дүгээр сар буюу дундаж агаарын температур нь $-12.9 - -13.7^{\circ}\text{C}$, хамгийн дулаан сар нь 7 дугаар сар буюу дундаж агаарын температур нь $+23.1 - +24.5^{\circ}\text{C}$ байдаг байна. Уур амьсгалын дулаарлаас болж жилийн хүйтэн үеийн үргэлжлэх хугацаа, хүйтний нөөц багасч, дулаан үеийн үргэлжлэх хугацаа уртасч дулааны нөөц нэмэгдэх хандлага ажиглагдаж байна.

Төсөл хэрэгжих Баруун Нарангийн уурхай нь харьцангуй нам дор, өргөн уудам хөндийд, алсуураа говийн уулс, нам толгод, гүвээгээр хүрээлэгдэн орших ба жилийн ихэнх хугацаанд буюу дунджаар 210 орчим хоног дулаан байдаг байна.

Энэ бүс нутагт жилдээ 104.3 мм орчим хур тунадас унадаг. Хур тунадасны хэмжээ жилийн дотор нилээд өөрчлөлттэй хуваарилагддаг буюу 4-10 дугаар саруудад жилийн нийт хур тунадасны 68-93% нь унадаг боловч зөвхөн 7-8 дугаар саруудад 60-70% орчим нь унадаг байна. Сүүлийн жилүүдэд уур амьсгалын дулаарлаас шалтгаалан зүсрэн орох бороо цөөрч гол төлөв хүчтэй аадар борооны тоо олшрох болсон.

Жилийн дундаж салхины хурд 2.4-5.1 м/сек ба сүүлийн 10 жилд салхины хурд хамгийн ихдээ 30 м/сек хүрч ширүүсч байсан байна. Төслийн бүс нутагт хаврын улиралд салхины хурд харьцангуй их буюу 4.3-5.1 м/сек хурдтай байдаг. Өвлийн улиралд баруун, баруун хойд, хойд чиглэлийн салхи зонхилж байснаа зуны улиралд өмнөд зүгийн салхины давтагдал нэмэгдэж ирдэг зүй тогтолтой.

Агаарын харьцангуй чийгшлийн их утга нь өвлийн саруудад ажиглагдах бөгөөд 1 ба 12 дугаар саруудад 50-68% байна. Хавар намарт агаарын харьцангуй чийгшлийн бага утга буюу 22-47% ажиглагдана.

1.2.3. Ургамалан нөмрөг, түүний онцлог

Оорцогийн хоолой буюу төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд нийт 20 овог, 46 төрөлд хамаарах 70 зүйл ургамал бүртгэгдсэн. Зүйлийн тоог нийт 4485,64 га талбайн хүрээнд харьцуулбал ургамлын янз зүйл 0.01 буюу төдийлэн баялаг биш ч тухайн говь цөлийн нөхцөлд байх ёстой хэмжээндээ байгаа юм. Овгуудын дотор хамгийн олон зүйлтэй нь Луулийн овог 11 зүйлтэй, Нийлмэл цэцэгтний овог 10 зүйлтэй, Үетний ба Буурцагт ургамлын овог тус бүр 5 зүйлтэй, бусад нь 1-2 зүйлтэй. Зүйлийн бүрдэлд унаган ургамлын тоо 9, Монгол улсын Улаан номонд орсон ховор зүйл 3 байна. Түүнчлэн зүйлүүдийн дотор 10 зүйл сөөг, 14 зүйл заримдаг сөөг, 1 зүйл сөөгөнцөр, 7 зүйл нэг наст ургамал байгаа бөгөөд бусад 28 зүйл ургамал нь олон наст өвслөг ургамал юм.

1.2.4. Амьтны аймаг, түүний онцлог

Төслийн талбай нь цөлөрхөг хээрийн бүслүүрт хамрагдаж байгаа бөгөөд Монгол орны хөхтөн амьтдын газар зүйн мужлалаар Дорнод говийн мужид хамрагдаж байгаа юм. Бүс нутгийн ургамлан нөмрөгийг шүтэн өөхөн сүүлт атигдаахай, таван хуруут атигдаахай, соотон алагдаага, элсч савагдаахай, зэгэл алаг дааганцар, монгол даахай, бүрдийн шишүүхэй, орог зусаг, хадны барагчин, түвд ов, шар чичүүл, дагуур огдой зэрэг мэргэчид байх ба түүгээр хооллодог маануул мий, саарал чоно, хярс үнэг, шар үнэг, өмхий хүрэн зэрэг амьтад байхаас гадна хулан адуу, янгир ямаа, хар сүүлт, аргаль хонь, цагаан зээр зэрэг салаа битүү туурайтан амьтад идээшилж бэлчээрлэдэг.

Баруун нарангийн талбайн хэмжээнд 6 багийн 35 зүйл хөхтөн амьтад тэмдэглэгдсэн байна. Эдгээрээс шилүүс, цоохондой, чоно, үнэг, хулан, янгир, хар сүүлт зээр, цагаан зээр зэрэг том хөхтөн амьтад нь ихэвчлэн хайгуулын талбайн баруун урд талаар орших уулс тэдгээрийн хооронд хөндийгөөр тохиолдоно. Харин талбай дотор ихэвчлэн жижиг мэргэчид тархсан байдаг.

Суурь судалгааны хугацаанд 32 зүйл шувуу хайгуулын талбай болон орчмын бүсэд тэмдэглэгдсэн байна.

1.2.5 Нийгэм эдийн засгийн төлөв байдал

Эдийн засаг, нийгмийн өнөөгийн төлөв байдлын хамрах хүрээ, суурь мэдээлэл

Энэхүү эдийн засаг, нийгмийн өнөөгийн төлөв байдлын үнэлгээнд “Хангад эксплорэйшн ” ХХК –ний Баруун наран төсөл хэрэгжиж буй Өмнөговь аймгийн Ханхонгор сумын мэдээллийг орууллаа.

Хүн ам зүй

Ханхонгор сум 2101 хүн ам 698 өрхтэй. Хүн амын 48,2 хувь нь эмэгтэй, 51,7хувь нь эрэгтэй, 30,6 нь 17 хүртлэх насны хүүхэд, 11,1 хувь нь өндөр настан байна. Сумын төвд 97 өрх 313 хүн амьдардаг

Нийт газар нутгийн хэмжээ 993130 га.

Зориулалт	Хэмжээ /га/	Нийт талбайд эзлэх хувь
Хөдөө аж ахуйн газар	850699	85.65
Ойн сан бүхий газар	20257	2.03
Тусгай хэрэгцээний газар	409267	4.12
Тосгон,суурингийн газар	7810	0.8
Дэд бүтцийн газар	1547	0.16
Уул уурхай эдэлбэр газар	71890	7.24

Сумын ИТХ-д 21 төлөөлөгч сонгогдсон. Засаг даргын Тамгын газар 13 ажлын байртайгаар хурал, Засаг даргад үйлчилдэг. Засаг захиргааны нэгж 4 багтай, Сумын төвд 220 хүүхэдтэй 12 жилийн мэргэжлийн сургалттай сургууль, 60 хүүхэдтэй цэцэрлэг, 6 ортой Эрүүл мэндийн төв, 300 хүний суудалтай соёлын төв, Төвийн бүсийн эрчим хүчний системд 2012 онд холбогдсон 10 квт-ын станцтай, үүрэн телефоны 4 сүлжээнд холбогдсон.

2. ТӨСЛИЙН ҮНДСЭН БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Баруун наран уурхайгаас нүүрс олборлох, боловсруулах, тээвэрлэх төслийн үйл ажиллагаанаас тухайн нутаг дэвсгэр, бүс нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг төслийг хэрэгжүүлэх байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний судалгаагаар тодорхойлсон байдаг.

Нүүрс олборлох, тээвэрлэх төслийн үйл ажиллагаанаас гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг түүнд өртөх орчноор нь буюу агаар, гадаргын болон газар доорх ус, хөрс, амьтан ургамлын аймгийг хамруулан дараах байдлаар тодорхойлсон. Үүнд:

2.1. Агаарын чанарт үзүүлэх үндсэнболон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Үндсэн сөрөг нөлөөллүүд:

- Ил уурхайн хөрс хуулалт, нүүрс олборлох, ачиж буулгах үйл ажиллагаа болон хөдөлгөөнт эх үүсвэрээс агаарт тоосонцорын хэмжээ ихсэх
- Элэгдэл эвдрэлд өртсөн газраас салхины нөлөөгөөр тоосжилт үүсэх
- Тэсэлгээ, уурхайд ажиллаж байгаа техник, тоног төхөөрөмжөөс үүсэх дуу шуугиан
- Галлагаа, хүнд даацын болон бусад техникээс бохирдуулагч хий үүсэх

Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд:

- Нүүрс ачиж буулгах талбай дахь нүүрсний овоолгуудыг удаан хугацаагаар хадгалснаас нүүрс өөрөө халж шатсанаас хүлэмжийн хий ялгарах
- Төслийн хэмжээнд ашиглаж байгаа хатуу хучилттай зам эвдрэх, зам засах зэргээс шалтгаалан шороон зам гарган ашигласнаас агаарт тоосжилт үүсэх
- Шатахуун түгээх станц, тос тосолгооны материалын агуулахаас нэвчилт үүсэх, байгалийн гамшгийн улмаас бодис материал алдагдсанаас агаарт бодис материал ууршин тухайн орчны агаарыг бохирдуулах.

2.2. Усны чанарт үзүүлэх үндсэнболон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Үндсэн сөрөг нөлөөлөл:

- Уурхайн олборлолтын явцад шүүрүүлэлтийн усыг шавхсанаас гүний усны түвшин буурах.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Уурхайн хотхон болон ажилчдын кэмпийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн эвдрэл гэмтэл, технологийн горим алдагдсанаас үүдэн гадаргын болон газрын доорх усны чанар найрлагад нөлөөлөх.
- Хаягдал чулуулгийн овоолго дахь хүчил шүлтийн тэнцвэр алдагдаж хүчиллэг урсацын нөлөөгөөр гадаргын болон газрын доорх ус бохирдох.

2.3. Хөрсний чанарт үзүүлэх үндсэнболон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Үндсэн сөрөг нөлөөлөл:

- Олборлолт явуулах талбайн шимт хөрсийг хуулж овоолго үүсгэснээр тухайн газрын хэлбэр төрхөд өөрчлөлт орох.
- Шинээр барилга байгууламж барих, зам гаргах зэргээс хөрсөн бүрхэвч эвдрэл элэгдэлд орох.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Салаа зам үүсгэснээс шалтгаалан хөрс эдэгдэл эвдрэлд орох.

- Тос тосолгооны материал, бохир ус асгарснаас шалтгаалан хөрс бохирдох.
- Хатуу хог хаягдлыг зөвшөөрөлгүй газар хаяснаар хөрс бохирдох.
- Борооны усны угаагдал, үерийн усны улмаас бохирдол зөөгдөн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах.

2.4. Ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх үндсэн болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Үндсэн сөрөг нөлөөлөл:

- Олборлолт явуулах талбайн шимт хөрсийг хуулж овоолго үүсгэснээр тухайн газрын ургамлан бүрхэвч устгах.
- Шинээр барилга байгууламж барих, зам гаргах зэргээс хөрсөн бүрхэвч эвдрэл элэгдэлд орж тухайн хэсгийн ургамлан бүрхэвч доройтох.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Салаа зам үүсгэснээс шалтгаалан хөрс эдэгдэл эвдрэлд орж ургамлан бүрхэвчид нөлөөлөх.
- Тос тосолгооны материал, бохир ус асгарсанаас шалтгаалан ургамлын ургалтанд нөлөөлөх.
- Төслийн үйл ажиллагааны улмаас үүсэх тоосжилт ургамлын гадаргууд бууснаар фотосинтезийн процессийг багасгаж ургамлын ургалтанд нөлөөлөх

2.5. Биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх үндсэн болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Үндсэн сөрөг нөлөөлөл:

- Уул уурхай түүнийг дагасан үйлдвэр, суурьшлаас тухайн бүс нутгийн амьтан дайжих, дүрвэх.
- Уурхайн хөрс хуулалт, хашаажуулалт зэргээс амьтны амьдрах орчин, идэш тэжээл хязгаарлагдах.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Нүүрс тээврийн зам хөндлөн гарах амьтад машинд дайруулах.

3. БАРУУН НАРАН ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТҮҮНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Өмнөговь аймгийн Ханхонгор суманд орших Баруун нарангийн ордоос нүүрс олборлох, тээвэрлэх төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа БОНХЯ-ны сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ний өдрийн А-618 тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-г баримталсан. Хангад Эксплорейшн ХХК-иас Өмнөговь аймгийн Ханхонгор сумын нутаг дэвсгэрт хэрэгжүүлэх Баруун нарангийн уурхайгаас нүүрс олборлох, тээвэрлэх төслийн байгаль орчны менежментийн гол зорилтуудыг дараах байдлаар тодорхойлсон. Үүнд:

- Үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах
- Тэр бум мод хөтөлбөрийн хүрээнд мод тарьж ургуулах
- Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр хэрэгжүүлэх
- Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ зохион байгуулах

Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд 2023 онд нийт 30.0 сая төгрөг шаардагдах бөгөөд Хангад Эксплорейшн ХХК байгаль орчныг хамгаалах талаар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх баталгаа болгож, байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын нөхөн сэргээлтийн тусгай дансанд тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын 50 хувьтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн хөрөнгийг байршуулсан.

Энэхүү төлөвлөгөөнд тусгагдсан зардал нь байгаль орчныг хамгаалах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний урьдчилан тодорхойлогдох боломжтой хэсэг бөгөөд шууд гүйцэтгэлээр тодорхойлогдох, үйлдвэрлэлийн зардлаар хийгдэх зарим ажлуудын зардлыг энд оруулаагүй болно.

Баруун наран төслийг хэрэгжүүлэгч Хангад Эксплорейшн ХХК 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг 12 дугаар сард багтаан БОАЖЯ-д хүргүүлж дараа оны төлөвлөгөө болон түүнийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө, зардлын хэмжээг батлуулан ажиллана.

4. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

Уурхайн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээ

№	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян,төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
2	3	4	5	6	7	8	9	
4.1 Агаар мандалд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээ								
1.	Усны машин ашиглан тоосжилт үүсэх зам, талбайг услах	Ил уурхай	м ³ /сар	Үйлдвэрлэлийн зардлаас	5000	Үйлдвэрлэлийн зардлаас	Уурхайн үйл ажиллагаа хэвийн үргэлжилж байх үед	Агаарын тухай хууль,
2.	Уурхайн технологийн машины хурдны хязгаарт хяналт тавьж, замын арчилгааг хийж үүсэх тоосыг бага байлгах	Ил уурхайн	км/цаг	Үйлдвэрлэлийн зардлаас	50	Үйлдвэрлэлийн зардлаас		Агаарын тухай хууль,
3.	Дэгдэмхий органик нэгдэл тодорхойлох шинжилгээ хийлгэх	ШТС	ш	300.00	1	300.00		Агаарын тухай хууль,
4.2.Газар доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр								

5.	Уст цэгт хамгаалах, сайжруулж сэргээх ажил зохион байгуулах	Уурхай орчмын уст цэгүүд	ш	3,000.0	1	3,000.0	Жилд 1 удаа	Усны тухай хууль
6.	Ус ашиглах дүгнэлт, зөвшөөрлийг холбогдох байгууллагаар гаргуулж гэрээ байгуулах,	Хангад эксплорэйшн ХХК	ш	Үйл ажиллагааны зардлас	1	Үйл ажиллагааны зардлаас	1-р улиралд	Усны тухай хууль
4.3 Хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр								
7.	Үржил шимт хөрсийг стандартын дагуу хуулж, хадгалах ба уг үйл ажиллагаанд хяналт тавих	Ил уурхай	м ³	Үйлдвэрлэлийн зардлаас	-	Үйлдвэрлэлийн зардлаас	Шимт хөрсний хуулалт ба хадгалалт стандарт хангасан байх	MNS 5916:2008
8.	Шимт хөрсний судалгаа хийлгэх	Ил уурхай	1		-		Жилд 1 удаа	ХХЦСт хууль
9.	Нүүрс тээврийн машинуудад хучлага ашиглах	Нүүрс тээврийн үйл ажиллагаа	-		-		Бүх автомашиныг хучлагатай явуулах	Газрын тухай хууль
4.4. Ургамал, амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр								
10.	Оффис орчмын ногоон байгууламжийн модны усалгаа, арчилгааг зохион байгуулах	Уурхайн талбай	ш	2.0	1000	2,000.0	Жилд 1 удаа	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль

11.	Ухаа худагаас Баруун наран явах цахилгаан шугамын дагуу шувуудын хорогдол гарч буй эсэхэд ажиглалт явуулах,	Цахилгааны шугам сүлжээний дагуу	-	1,000.0	-	1,000.0	Жилд 1 удаа	Амьтны аймгийн тухай хууль
Нийт						6,300.0		

5. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян,төг	Нийт зардал, мян,төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тэр бум мод хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх	Мод тарьж ургуулах	ш	10,000	Тэр бум мод хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зардлаас зарцуулах		5-6 сард	Монгол улсын ерөнхийлөгчийн зарлиг , Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль
2.		Ажилдын хотхон орчмын мод тарьсан талбайн модны усалгаа, арчилгааг зохион байгуулах	га	2	1,500.0	3,000.0	4-10 сар хүртэл	
Нийт						3,000.0		

6. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд мэргэжлийн байгууллагын суурь судалгааны үр дүн ба Өмнөговь аймгийн БОАЖГ-с өгсөн чиглэлд үндэслэн 2018 оноос хойш Ханхонгор сумын Хондот багийн нутаг болох Их ууланд уулын туруутан амьтдын популяцийг хамгаалах, амьдрах орчныг тэтгэх ажлыг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. 2020 онд Их ууланд зэрлэг амьтдад зориулан автомат ажиллагаатай уст цэг байгуулсан.

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Их уул орчмын уулын туруутан амьтдыг хамгаалах	Уулын туруутан амьтдад зориулан хаврын улиралд биотехникийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Их уул	1	2,000.0	2,000.0	Жилд 1 удаа	Амьтны аймгийн тухай хууль
2.		Зэрлэг амьтдад зориулсан уст цэгийг ажиллуулах	Их уул	1	1,000.0	1,000.0	Жилд 1 удаа	Амьтны тухай хууль
3	Зэрлэг амьтдын амьдрах орчныг сайжруулах	Амьтдын амьдрах орчинг сайжруулах зорилгоор эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийх	Ханхонгор сумын нутагт байрлах Хуцын булаг	1 га	4,500.0		9-р сар	БОНБУ-ний тухай хууль
Нийт					7,500.0			

7. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус компани нь 2012 оноос эхлэн төслийн үйл ажиллагааны нөлөөлөлд өртсөн нийт айлыг нүүлгэн шилжүүлж нөхөн олговор олгосон бөгөөд одоогоор нүүлгэн шилжүүлэх өөр айл өрх байхгүй тул энэ онд нүүлгэн шилжүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотой ажил уг төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй болно. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн зүгээс нөлөөллийн бүсийн айл өрхүүдэд жил бүр өвс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх ажлыг зохион байгуулж ирсэн.

№	Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн өртөг, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	-	Нөлөөллийн бүсийн айл өрхөд өвс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх	Нөлөөллийн бүсийн айл өрх	200 ш	Орон нутгийн төсөл хөтөлбөрийн зардлаас		Өвс тэжээлийг зорилтот өрхүүдэд өгсөн байх	Ашигт малтмалын тухай хууль

8. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус компани нь 2012 оноос хойш холбогдох хууль ба компанийн нийгмийн хариуцлагын ажлын хүрээнд түүх соёлын биет ба биет бус өвийг хамгаалах чиглэлээр тодорхой ажлуудыг хийж хэрэгжүүлсэн бөгөөд холбогдох хуулийн дагуу төслийн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө археологи, палентлогийн хайгуул судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, авран хамгаалах үйл ажиллагааг зохион байгуулсан.

2023 оны хувьд түүх соёлын өвийг хамгаалах чиглэлээр үргэлжлэн хийгдэх ажил төлөвлөгдөөгүй бөгөөд цаашид түүх соёлын өвийг хамгаалах чиглэлээр тухай бүр шаардлагатай арга хэмжээг санаачлан зохион байгуулна.

9. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТ

	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Ажиллагсдын мэдлэг дутуугаас аюул эрсдэлд өртөх	Уурхайн ажиллагсдыг аюулгүй ажиллагаа, осол эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх сургалтанд хамруулах	Уурхайн хэмжээнд	1	500.0		2-р улиралд	ХАБЭА тухай хууль Гамшгаас хамгаалах хууль
2.	Галын аюулын үед хэрэгжүүлэх арга хэмжээ мэдлэг дутуугаас үүсэх эрсдэл	Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх үзлэг хийх, сургалт зохион байгуулах	Баруун наран уурхай	1	1,500.0			Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
3.	Түлшний болзошгүй асгаралтаас хөрс бохирдох	Шатахуун түгээх станцын нөөцийн сав, цэнэглэх, хүлээн авах талбайд засвар үйлчилгээ, тохижилтын ажил гүйцэтгэх	ШТС	1	Үйл ажиллагааны зардлаас		3-р улиралд	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Нийт						2,000.0		

10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Энгийн хог хаягдал	Уурхай орчмын зам талбайд цэвэрлэгээ зохион байгуулах	Уурхай орчим	-	250.0	4	1,000.0	Улирал тутам	Хог хаягдлын тухай хууль
2.		Хуванцарын хог хаягдлыг ангилан ялгаж, дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх	Хог хаягдал түр хадгалах цэгүүд	м ³	-	-	Үйл ажиллагааны зардлаас		
3.	Аюултай хог хаягдал	Хаягдал тосыг шаардлага хангасан нөхцөлд цуглуулж, эрх бүхий байгууллагад нийлүүлэх	Засварын төв	тн	-	10	Үйл ажиллагааны зардлаас	Улирал тутам	
4.		Аюултай хог хаягдлыг хадгалах талбайг тохижуулж сайжруулах	Тостой хог хаягдлын талбай	м ²	120.0	10	1,200.0	6-р сард	
5.		Хог хаягдлын чиглэлээр сургалт зохион байгуулах	Уурхайн ажилчид	хүн цаг	-	-	Үйл ажиллагааны зардлаас	1-р улиралд	
6.		Аюултай хог хаягдлыг нийлүүлэгч тал болон эрх бүхий байгууллагад буцаан хүргүүлэх, нийлүүлэх	Тосны сав, Аккумулятор	ш	-	30-50	Үйл ажиллагааны зардлаас		
Нийт						2,200.0			

10.1 Хог хаягдлын менежментийн үндсэн зарчим

Баруун наран төслийн хог хаягдлын менежментийн үндсэн зарчим нь дараах байдлаар тодорхойлогдоно. Төслийн хүрээнд хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Хог хаягдлын удирдлага, зохицуулалтын журмыг даган мөрддөг.

Зураг 10.1. Хог хаягдлын менежментийн үндсэн зарчим

10.2 Хог хаягдлыг зайлуулах, устгах арга зам

Хог хаягдлын ангилан ялгалт

Хог хаягдлын менежментийг үр ашигтай явуулахад хог хаягдлын ангилан ялгалт нэн чухал бөгөөд хаягдлыг зайлуулах тохиромжтой зөв арга замыг тогтоож өгдөг. Ангилан ялгалтыг хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр ба хог хаягдлыг хүлээн авах нэгдсэн цэг дээр явуулдаг. Эх үүсвэр дээрх хог хаягдлын ангилан ялгалтыг хялбар, үр дүнтэй байлгах зорилгоор өнгөөр кодчилсон ба хог хаягдлын төрлөөр хаягжуулсан савнуудыг шаардлагатай цэгүүд дээр байрлуулж ашигладаг (Хүснэгт 7.2.1).

Хүснэгт 10.2.1 Хогийн савны өнгөний код

№	Хогийн савны өнгөний код	Өнгө	Хаягдлын төрлүүд
1.		Ногоон	Хатуу хог хаягдал
2.		Шар	Хуванцар сав
3.		Улаан	Тосоор бохирдсон хаягдал

Түр хадгалалт, тээвэрлэлт

Хог хаягдлыг тухайн үүссэн цэг дээр нь хаягжуулалт бүхий тусгай цэгт битүү хогийн савнуудад ангилан ялгасан төрлөөр нь тусад нь хадгалах бөгөөд Тэгш дүүрэн ОНӨААТҮГ нь тусгай зориулалтын машинаар тээвэрлэн хогийн цэгт хүргэж байна.

11. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
	1	2	3	6	7
1.	Байгаль орчны хууль, журмын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх	1,000.0	Уурхайн үйл ажиллагаа хэвийн үргэлжилж байх үед	Байгаль орчны хэсэг	Нийт ажлын байрнууд дээр хуваарийн дагуу үзлэг хяналт хийж, үл тохирвол илэрвэл залруулах
2.	Байгаль хамгаалах тэмдэглэлт өдрүүдэд сургалт, мэдээллийн ажил зохион байгуулах	1,000.0		Гэрээт гүйцэтгэгч компани	Бүх нийтээр түгээмэл тэмдэглэдэг 2 доошгүй өдрүүд
3.	Ус ашигласны төлбөрийг ноогдуулалтын дагуу төлж барагдуулах ажилд хяналт тавих	-	Тухай бүр	Ахлах гидрогеологи	-
4.	Байгаль орчны аудит төлөвлөгөөт аудит хийлгэх	Үйл ажиллагааны зардлаас	Төлөвлөгөөт онд	Байгаль орчны хэсэг	
5	Уурхайн БОННУ-д нэмэлт тодотгол хийлгэх	Үйл ажиллагааны зардлаас	Төлөвлөгөөт онд	Байгаль орчны хэсэг	Баруун наран уурхайн ТЭЗҮ шинэчлэгдэхтэй холбоотой
Нийт			2,000.0		

12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

11.1 Газрын доорхи усны хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Гар худгуудын усны түвшин болон эрдэсжилт, ЦДЧ, рН хэмжих.	Уурхай орчимд байрлах малчдын 4 гар худаг	2 сард 1 удаа	6	1,200.0			-
2.	Малчдын гар худгуудын усны чанарын хяналт.	Уурхай орчимд байрлах малчдын 4 гар худаг	Жилд нэг удаа	1	500.0			MNS 900: 2018 Ундны усны эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт
3.	Ундны усны эх үүсвэрүүдээс дээж авч шинжилгээ хийлгэх	Кемп болон уурхайн 3 цэгт	Жилд нэг удаа	1	300,0			MNS 900: 2018 Ундны усны эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт
Нийт						2,000.0		

11.2 Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Уурхайгаас үүсэх нарийн ширхэгт тоосыг хянах зорилгоор РМ 2.5 хэмжээтэй тоосонцорын концентрацийг тодорхойлох	Уурхай орчимд байрлах 3 цэг 24 цагаар хэмжих	Сар бүр	4		1,400.0		MNS4585:2016 Агаарын чанар, техникийн ерөнхий шаардлага
2.	Ухаа Худаг уурхай болон НАБТ орчмын гадаад орчны агаарын чанарын \ NO ₂ , SO ₂ , хэмжилт хийх	Уурхай Ажилчдын хотхон ШСТ	Жилд 1 удаа	1		1,200.0		MNS4585:2016 Агаарын чанар, техникийн ерөнхий шаардлага
Нийт					2,600.0			

11.3 Хөрсний судалгаа

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Баруун наран уурхай болон дэд бүтцийн барилга байгууламж орчмын хөрснөөс микро элементийн дээж авч шинжлүүлэх	Баруун наран уурхай орчим цэг Засварын төв, ШТС, Хогийн цэг хяналтын 1 цэг	Жилд нэг удаа	1		600.0	6 цэг	MNS 5850: 2019 Хөрс бохирдуулагч элментүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
2.	Хөрсний агрохимийн шинжилгээ	Шимт хөрсний овоолгууд	Жилд 1 удаа	1		400.0	4 цэг	БОНБУТ хууль
Нийт					1,000.0			

11.4 Ургамал, Амьтны аймгийн судалгаа

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Ургамлын аймгийн судалгаа хийх	Их уул	Жилд 1 удаа	1	-		3 цэг	БОНБҮТ ХУУЛЬ
2.	Амьтны судалгаа хийлгэх	Их уул	Жилд 1 удаа	1	-			БОНБҮТ ХУУЛЬ
Нийт								
ОХШХ-н нийт зардал, мян.төг				5,600.0				

13. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1.	Багийн иргэдийн нийтийн хуралд оролцож мэдээлэл өгөх	Ярилцлага	Компанийн үйл ажиллагааны, байгаль орчны гүйцэтгэлийн талаарх мэдээлэл	Багийн нийтийн хурал зохион байгуулагдах үед	400.0	Уурхайн удирдлага Байгаль орчны нэгж Орон нутгийн харилцааны нэгж	Ханхонгор сумын Хондот баг
2.	Ханхонгор сумын иргэд	Танхим ба хээрийн хэмжилт	Орчны хяналт шинжилгээний ажлын танилцуулга, үр дүн	Жилд 1 удаа	1,000.0	Уурхайн удирдлага Байгаль орчны нэгж Орон нутгийн харилцааны нэгж	Баруун наран уурхай
3.	Ханхонгор сумын ЗДТГ-т	Бичгээр	Аюултай хог хаягдлын тайлан	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардалаас	Байгаль орчны нэгж	Ханхонгор сум
Нийт					1,400.0		

14. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСВИЙН ЗАДАРГАА

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний барьцаа хөрөнгийн 50 хувийг “Энержи Ресурс” компаниас Төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулсан болно.

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээний төсвийн төрөл	Төлөвлөсөн төсөв сая.төг
1	Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх ба бууруулах арга хэмжээ	6.3
2	Нөхөн сэргээлт	3.0
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	7.5
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох	Үйл ажиллагааны зардлаас
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах	-
6	Осол эрсдэлийн менежмент	2.0
7	Хог хаягдлын менежмент	2.2
8	Удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ	2
9	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	5.6
10	Олон нийтэд тайлагнах үйл ажиллагаа	1.4
Нийт		30.0